

september/oktober/november 2023

nummer **62**

- **Verslagen Jan van Rijsewijk tenzij anders vermeld.**

* redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken zo nodig aan te passen

inmemoriam

*Ons hart klopt niet, het fladdert,
Ons hart wil vliegen, daarom houden wij van vogels.*

Koos van Zomeren

Bovenstaande tekst stond op de rouwkaart van Dolf Gijtenbeek. Het tekent zijn passie voor de natuur, de vogels in het bijzonder. Begin november bereikte ons het bericht dat Dolf was overleden. Dolf was jarenlang prominent lid van onze VWG. Hij was natuur- en vogelliefhebber in hart en nieren met enthousiaste verhalen, en een inspirator om er op uit te trekken. We herinneren hem vooral ook van zijn levendige discussies tijdens onze ledenvergaderingen. Helaas was Dolf de laatste jaren, als gevolg van zijn ziekte, daar niet meer toe in staat.

verslag

- Victor Retel Helmrich

Ontmoetingen met vogels

Het is een ochtend met wolkenflarden en weinig wind als ik voor een afspraak van huis rij naar Hilvarenbeek om te praten over Basiskwaliteit Natuur. Omdat het Nestven op de route ligt heb ik besloten daar vooraf nog even een kijkje te nemen. Het een ideale plek om vanuit de auto met de zon in de rug de vogels in het water te observeren en drie dagen geleden zag ik er Kieviten en steltlopers zoals de oeverloper, groenpootruiter en een lepelaar.

Maar daar aangekomen wordt ik verrast: het is er stil, niets geen vogels, niets beroert het water. Ik besluit dan maar terug te keren naar de verharde weg. Om de auto te keren moet ik nog even doorrijden tot de bosrand. Dan zie ik bovenin een kale boom een roofvogel zitten. Met de kijker zie ik dat het een slechtvalk is. Doodstil zit hij mooi in de zon en draait af en toe zijn kop. Mijn

camera ligt op de stoel naast mij en ik breng die in aanslag. Maar verdorie als ik een foto wil te schieten, verdwijnt de zon achter het wolkendek. De valk lijkt nog even te blijven zitten. Daarom rij ik nog iets door om nog dichterbij te komen en krijg hem nu goed in beeld. Het een volwassen exemplaar. Hoewel het licht niet ideaal is maak ik een telefoto om meer details te zien. Dan zie ik dat hij geringd is en dat zijn snavelranden en hals en borst roodachtig kleuren. Bij het nemen van een volgende foto zie ik vanuit mijn ooghoek in de achteruitkijkspiegel een persoon over de zandweg naderen. Hij heeft een hond bij zich. 'Verdomd' denk ik, dadelijk gaat hij op de wieken en denk tegelijkertijd 'dan pak ik hem in de vlucht'. Met de vogel in de zoeker zie ik dat er niets gebeurt. De valk draait enkel zijn kop om de man met hond met zijn blik te volgen. Dit terwijl zij niet ver onder de boom lopen waarin hij zit. Ik krijg nu ruim de kans dit exemplaar goed te bekijken. De ring kan ik helaas niet aflezen maar zie nu dat het rode op zijn borst en snavel bloed is. Hij moet een flinke prooi hebben geslagen. Alles duidt erop dat ik te maken heb met een roofvogel die zojuist gegeten heeft en een beetje zit uit te buiken. Mijn nieuwsgierigheid is nog niet bevredigd als ik in de lucht boven de slechtvalk een andere roofvogel zie. Het is een torenvalk. Dan zie ik dat hij plots op de slechtvalk duikt. De laatste schrikt van deze brutale aanval en slaat even zijn vleugels uit maar verlaat zijn plek niet. Ik knip en krijg ze beide op één foto. Het is een intrigerend beeld. Dan moet ik dit tafereel voor gezien houden om op tijd in Hilvarenbeek te zijn.

Torenvalk duikt op slechtvalk.

Als ik thuis de foto's bekijk en de ochtend weer voor de geest haal begint het me duidelijk te worden wat ik heb gezien. De slechtvalk

die waarschijnlijk van het paartje op de Beekse toren is, gebruikt het Nestven als jachtgebied. Niet in de laatste plaats omdat het een rust- en voedselgebied is voor kieviten e.a. steltlopers en ook omdat die vogels voor hem de juiste grootte hebben als prooi. Vermoedelijk heeft hij kort voor mijn verschijning bij het ven zijn prooi geslagen en verorberd. Dat verklaart waarom het ven stil en leeg was. Maar als hij het Nestven vaak bezoekt zal dit zijn effect hebben. Water- en steltlopers zullen het ven gaan mijden. Want het is bekend dat dieren heel bewust zich dáár op houden waar ze zich veilig voelen. De torenvalk heb ik eerder bij het ven waargenomen. Hij zat ook graag in die dode boom waarin de slechtvalk zat. Kennelijk wist de torenvalk dat hij geen gevaar te duchten had toen hij op de valk stootte want een torenvalk valt ook onder de prooidieren van een slechtvalk. Zou hij gezien of geroken hebben dat de slechtvalk te volgevreten op die tak zat om gevaarlijk te zijn? We weten het niet en dat maakt waarnemingen in de natuur juist zo leuk.

waarnemingenwerkgebied

Een samenvatting van de opmerkelijkste vogelmeldingen van de afgelopen 3 maanden. Meldingen komen binnen via de app 'Waarneming werkgebied VMB'.

06/9 Al enkele dagen worden in de Brand kleine groepjes trekkende **tapuiten** waargenomen (NH).

15/9 Een **zwarte ooievaar** verblijft al enkele dagen op een weiland bij de TV toren Loon op Zand (JvR).

19/9 Bij het Stroomdal v.d. Beerze wordt een groepje foeragerende **lepelaars** gezien (CG).

21/9 In een polder bij Waalwijk vliegt een **visarend** over (EP).

24/9 Bij de uitkijktoren in Haghorst vliegen twee **kiekendieven** rond (MB). Ook deze dag het geluid van een **draaihals** bij het Galgenven (VRH).

01/10 De vogeltrek is nog niet op volle sterkte. Dat bleek uit de resultaten op de Vogeltrekdag. Een verslag vind je verderop in de Peregrijn.

16/10 In de Brand **goudvinken, kramsvogels, koperwieken, cettiszanger** en een **middelste bonte specht**.

02/11 Op de Leemkuilen wordt een **krooneend** waargenomen (MB).

17/11 Na enige discussie worden in een oud maisveld **toendrarietganzen** waargenomen tussen Oirschotsebaan en Lage Logtsedijk (CG).

20/11 Overvliegende **kraanvogels** over Oisterwijk (CG).

23/11 In de Brand vliegt deze morgen een vr. **smelleken** (NH).

28/11 In de Brand 1ste Klamp een roepende **middelste bonte specht** en **ijsvogel** (JvR).

Geef je waarnemingen door aan Sovon via Avimap. Avimap is de app waarmee je in het veld je vogeltelling makkelijk invoert. De app werkt ook offline en is speciaal voor de telprojecten van Sovon ontwikkeld.

Waarnemers: Aad van Gelswijk (AvG), Nico Hilgers (NH), Louis van Keulen (LvK), Jan Paymans (JP), Peter van Gestel (PvG), Marlies de Kort (MdK), Jan van Rijsewijk (JvR), Victor Retel Helmrich (VRH),

Marcel Morel (MM), Eric Poelen (EP), Marian Bertens (MB), Frans van Gils (FvG), Wiel Poelmans (WP), Corine Goldschmidt (CG), Hans de Beer (HdB), Francis van Lipzig (FvL), Henk Bertens (HB), Ans van Roessel (AvR), Martin Droog (MD), Yvette van Eekelen (YvE), Martien van Liempd (MvL), Kim Kokkelink (KK), Peter Slingerland (PS).

bedankt

“Vogels tellen is geen hobby, maar een manier van leven. Eenmaal met het goedaardige ‘telvirus’ besmet, laat het je niet meer los, zo lijkt het wel. Dat is ook iets wat Sovon wil koesteren, want hoe langer geteld, hoe waardevoller de gegevens worden voor bescherming, wetenschap en beleid”, aldus Sovon.

Het lang volhouden geldt in ieder geval voor deze redacteur. Uit de gegevens blijkt dat ik al meer dan 25 jaar vogels inventariseer voor telprojecten van Sovon. En dat wordt gewaardeerd! Op initiatief van de ledenraad van Sovon is mij een Sovon-speldje toegestuurd wat ik toch met enige trots op de band van mijn verrekijker ga dragen.

Ook sta ik in de Wall of Fame vermeld samen met meer dan andere trouwe waarnemers.

www.sovon.nl/wof.

Geef je waarnemingen door met de app Avimap.

vogeltrektelling

- marianne bertens

Zaterdag 30 september was het weer Euro Birdwatch, op deze dag wordt in heel Europa tegelijkertijd naar trekvogels gekeken. In Nederland zijn telgroepen actief op meer dan 150 telposten. In Midden-en Oost Brabant doen 5 telposten mee.

Euro Birdwatch staat of valt met het weer. Helder zicht is ideaal om te tellen, net als een lichte tegenwind. Dat was deze zaterdag het geval, een matige zuidwesten wind. Leden van de Vogelwerkgroep staan elk jaar op de uitkijktoren aan de Hilver, Kweldijk tussen Biest Houtakker en Haghorst beter bekend als de Jac. P. Thijssentoren.

We zijn het er over eens dat de telling dit jaar aan de vroege kant is, de temperaturen zijn nog zomers, de meeste vogels zijn nog niet 'op trek'. De eerste uren na zonsopgang passeren nog groepen spreeuwen, vinken en graspiepers. Daarna wordt het al rustiger en zien we vooral kleine groepjes en eenlingen voorbij vliegen. We missen de groepen Kievieten en grauwe ganzen die we andere jaren stevast van grote afstand zien aankomen.

Na 14.00 zien we weinig vogels. Op de dijk grote drukte van crossende motoren en jeeps die daar een soort rally rijden door de diepe plassen en modder. Om 15.00 stoppen we met tellen, de

vogels horen we niet meer door de vreselijke herrie van de crossmotors.

Dit jaar hadden we geen spectaculaire waarnemingen maar het was wel genieten van het uitzicht over het gebied en het was heerlijk zacht weer.

Tellers waren; Victor Retel H, Frans v Gils, Martien Verstijnen, Jan Paymans, Ad van de Corput, Keno Vrisekoop, Peter van Gestel, Marianne Bertens.

Alle soorten zijn geteld (niet alles trek):

Aalscholver 4 / blauwe reiger 3 / boerenzwaluw 43 / boomleeuwerik 1 / bruine kiekendief 2 / fuut 2 / gaai 4 / geelgors 2 / graspieper 103 / grauwe gans 72 / groene specht 1 / groenling 49 / grote zilverreiger 3 / heggemus 1 / holenduif 2 / huiszwaluw 7 / kauw 1 / Kievit 43 / kleine mantelmeeuw 1 / kneu 20 / koolmees 4 / nijlgans 4 / pimpelmees 3 / spreeuw 199 / roodborsttapuit 1 / tiftjaf 1 / torenvalk 2 / veldleeuwerik 20 / vink 144 / winterkoning 1 / witte kwikstaart 18 / zwarte kraai 11

samenhetveldin

- ✓ Dal van de Grote Beerze
- ✓ 11 november
- ✓ Gids: Victor/Loet

- Frans van Gils

Vogeltocht met natte voeten.

Het dragen van laarzen werd aanbevolen op deze zonnige morgen, na dagen van regenval. Erik dacht dat het met gewone wandelschoenen ook wel zou gaan. Maar dat bleek al snel een verkeerde keuze. Gelukkig had René nog een paar passende laarzen voor hem bij.

Gedurende de tocht moesten we door soms zeer diepe plassen maar met een beetje voorzichtigheid ging dit nog wel. Tot we op het einde van de tocht, met de auto's in zicht, wel door een héél nat stuk

moesten. Al snel waren de eerste die het water in de laarzen hadden staan. Henk en ik hadden ook niet zo'n hoge laarzen dus wij hadden daar geen zin in. Wij hebben nog geprobeerd om te lopen maar er was nergens een doorkomen aan. Dus wij dachten; dan de laarzen maar uit en op blote voeten door het water. Maar Henk maakte een verkeerde beweging en zijn laarzen stonden ook al vol. Ik kon me nog net redden en ben dus maar op blote voeten verder gegaan. Wel koud maar gelukkig droge laarzen en droge sokken. En Erik? Nergens last van gehad; hij had de hoogste laarzen!!

Dankzij het bijzonder vogelgehoor van Ruud en Victor, de meeste van ons hadden alle aandacht nodig om de voeten droog te houden, namen we de volgende soorten waar:

Rietgans (overvliegend), middelste bonte specht, keep, houtduif, winterkoning, pimpelmees, gaai, roodborst, boomkruiper, buizerd, boomklever, goudhaan, merel, koolmees, sijsje, grote bonte specht, kolgans, vink, staartmees, graspieper, kuifmees, boomleeuwerik, matkop, zanglijster, geelgors, veldleeuwerik, zwarte specht

Nat

natter

natst

column

- corinegoldschmidt

"Er komen altijd vragen in mij op als ik naar vogels kijk en ermee bezig ben. Zodoende lees ik veel, ga ik op zoek naar onderzoeken en details. En dan ontstaat er een verhaal in mijn hoofd en ga ik erover schrijven".

TANDJE BIJ ZETTEN

Het is de zoveelste grijze november middag, na wekenlang veel regen. Een kluizenaars periode. Volgens de Kraanvogel-alert schijnt de trek stil te liggen. Vanwege regen, windrichting, mist en hoge temperaturen. Hoeveelheden trappelende kraanvogels nemen groteske vormen aan bij Lac du Der en Diepholz. Nu lijkt daar dan toch beweging in te komen.

Een goed moment om zelf ook weer op vogelpad te gaan, naar het Stroomdal van de Beerze. Het is lang geleden dat daar zoveel water was. Ik zak in de zowaar zompige bodem naast een paddenstoel met het formaat en de kleur van een goede Franse crêpe. Op het eerste gezicht is het gebied een sombere, grijs-bruine massa. Knobbelzwanen doemen op, waarvan het wit bijna het enige contrast biedt tegen al het bruine water. Smienten overstemmen

het grijs met hun gefluit. Daar knapt een mens al iets van op. Dat gefluit wordt nu eens niet overstemd door verkeer, de wind staat goed en de meeste mensen zitten binnen, dit uur dat het niet regent. Meerdere eendensoorten blijken op het tweede gezicht in grote getale aanwezig, met schutkleuren die volledig opgaan op het water tegen de randen van bruin-grijze begroeiing. Een glanzend groene spiegel verradt de wintertaling. De kleur springt eruit. Er komt een groepje staartmezen aanvliegen dat in de takken duikt.

Honderden ganzen, misschien zijn het er wel duizend, komen in vol ornaat, als stand-ins voor kraanvogels, aangevlogen en laten zich zakken op het water, eindelijk na zoveel regen, een plas die er echt toe doet. De ingezette landing met de poten uitgekapt en schrap gezet door deze enorme mengelmoes van veel grauwe- en canadese ganzen en wellicht nog een paar andere soorten die ik niet kan onderscheiden in het kleurloze zicht, is indrukwekkend. Misschien zitten er overwinteraars tussen, hoe ver hebben die wel niet gereisd alvorens hier te gaan foerageren en rusten? We vinden het al gauw zo gewoontjes, al die ganzen. Maar inmiddels weten we dat wat vandaag de normaalste zaak van de wereld lijkt, waar vogels waar er veel van zijn soms niet meer graag opgemerkt worden, over een aantal jaren zeldzaam kunnen zijn. De generalisten houden per slot van rekening het langste vol.

Daarom laat ik de kauwen familie dagelijks in onze tuin het gros van het vogelvoer in streng hiërarchisch bepaalde volgorde, tot zich nemen. Dan maar wat meer voer uitdelen zodat de roodborst, mezen, merels, vinken, tortels en hopelijk later in de winter ook staartmezen en een specht, ook nog te eten hebben. Kauwen worden steeds leuker als je ze elke dag ziet en de tijd neemt om ze echt te bekijken. Dat is, uit opportunistische overwegingen, blijkbaar geheel wederzijds. Ze zitten klaar op de tuinmuur als wij de luiken 's ochtends open doen. Dit leven in de brouwerij betekent dat spoedig het mens het vogelvoer komt ophangen en in het huisje strooien. Ook kauwen hebben een biologische klok die is aangepast aan de zomer- en wintertijd.

Het is echt niet mijn bedoeling om lezers van mijn tekst aan te steken met somberheid. Maar de verkiezingsuitslag brengt een winnaar voort die natuur als een hobby beschouwt waarvoor je, als je er zo nodig naartoe wilt, een kaartje kunt kopen bij de ingang van de Veluwe. Een voorstelling als het ware, waar op het podium wel de hond door het struikgewas mag rennen, grondbroeders plat trappend, omdat het beest zijn energie toch kwijt moet kunnen. Overigens heeft men er graag een hek omheen zodat die vermaledijde wolf, teruggeveerd vanuit het sprookje in ons landschap, zich niet tegoed doet aan schapen die we graag de volgende dag heel diervriendelijk zelf naar de humane slager hadden willen brengen. Dus graag de beschermde status van de wolf afhalen zodat die eindelijk kan worden afgeschoten, met terugwerkende kracht ook de wraak vanwege die arme grootmoeder en haar kleinkind.

Lastig bevonden dieren die in de weg lopen in ons leefgebied, variërend van mollen die met lelijke zandhoopjes de robotmaaier desoriënteren en het uitzicht bederven, vleermuizen die zich op een

zolder wagen, uilen en andere vogels, die een terras bevuilen dat er strak betegeld bij hoort te liggen, ganzen met hun vraatzucht in het raaigras, en al dat zoemende gespuis dat het de visite lastig maakt, daar moeten we naar believen met klemmen, geweren, vallen en last but not least, pesticiden, korte metten mee mogen blijven maken. Je zou denken dat het niet erger kan. Maar toch wel; het Europese Parlement heeft het voorstel uit de Green Deal weggestemd om de helft van het pesticide gebruik in de landbouw te halveren per 2030. Hoe groot een lobby zijn kan. Op al dit geweld tegen onze natuur, alle levende wezens die daar onderdeel van uitmaken, die het broodnodige ecosysteem in stand zouden moeten kunnen houden, bestaat maar één antwoord: We mogen onze inspanningen voor de bescherming van vogels en hun leefgebied, inclusief de educatie daaromtrent om bewustzijn erover te vergroten, niet opgeven. De natuur heeft ons harder nodig dan ooit.

Terwijl ik dit opschrijf zet de echtgenoot des huizes de klike aan de straat. Hij hoort ze van ver al aankomen, een (naar onze 'Lac du Der maatstaven' kleine) groep kraanvogels die vanuit het Noorden komen, vanuit Udenhout. Ik positioneer ze boven het Heerkenshuis waarvandaan ze net over ons huis in de Kerkstraat in Oisterwijk vlogen, richting Moergestels Broek. Ik beschouw het als een blijk van Kraanvogel-alert die niet hun trekroute aangeeft maar de noden van deze vogels en al hun soortgenoten. Als een oproep aan ons om de moed niet op te geven en er zelfs een tandje bij te zetten.

Stroom van de Beerze

Volgende Peregrijn: Eind februari